

2.
41.

Istoriografie clinică până la epoca lui Hipocrate

de

D^{r.} Od. Apostol

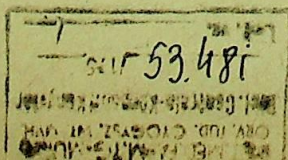
Membru al Soc. de Istoria Medicinii
din Paris și membru coresp. al Academiei
de științe.

« Nici o știință nu ar putea fi înțeleasă
fără propria sa istorie, totdeauna in-
separabilă de istoria generală a uma-
nității ».

Auguste Comte (1851-4)

«... il n'en est pas moins vrai que les philosophes grecs
allèrent presque tous sur les bords du Nil puiser à la source
des arts et des sciences, et qu'ils devinrent comme autant de
canaux par où s'écoulèrent en Grèce les richesses intellectuelles
des Egyptiens » scrie Houdart în lucrarea sa « Etudes sur
la vie d' Hippocrate » iar Andral în cursul său de isto-
ria medicinii (1880) subliniază: « On a voulu trouver des
rapports entre la médecine grecque et la médecine égyptienne,
sous le spécieux prétexte que les peuples de la Grèce tiraient leur
origine d'une colonie égyptienne. Si cette origine est vraie, cette
colonie une fois transplantée sur le sol hellénique, s'y est trans-
formée au point de ne conserver aucun trait de ressemblance avec
la mère-patrie. »

Dr. Bouillet, autorul unui « Précis d'histoire de la Médecine »,
(1883), consideră ca și prof. Saboulière, drept un mit ideea trans-
misiei medicinii în țara în Ellada, deoarece Egipteanul e
autoritar, iar Elinul, fiind un libertate, ilosof și capabil de in-
vătă conceați filosofică. Leagăzul medicinii eline, pretind unii
istoriografi, nu poate fi decât însăși Ellada, țara care ocupă
unul din primii ranguri ale istoriei civilizației europene.

53481

0.10-2

Cetățile Ioniei, leagănul filosofiei eline, erau în contact cu civilizațiile mesopotamiană și egipteană, încă, de foarte multă vreme. În țările Extremului Orient, dar mai ales în India, exista o adevărată înflorire a sistemelor filosofice. Istoria Medicinii a evoluat în mare parte, cu Istoria Filosofiei.

* * *

Primele epoci ale antichității eline aparțin mai degrabă mitologiei decât istoriei, deoarece e imposibil să stabilești începuturile Medicinii eline.

Leclerc Daniel atribuie lui Melampie din Argos, fiul lui Amythaon și al Aglaei, nepotul lui Cretheu din rasa Eolizilor și a Tyrei, (fiica celebrului Salmozeu, rege al Elidei), fratele lui Bias, cel ce prindea cei 7 teletpi ai Eladei socotit este, o mare putere de tămăduire a boalelor, mai ales succesul tratamentului său cu lapte și infuzie de Helleborus orientalis, aplicat unei copile nebune a lui Proteus, regele Argosului. Succesul acesta a determinat pe Proteus să-i dea lui Melampie de soție pe Iphianasse, una din fiicele sale, iar drept zestre o treime din regatul său. Melampie a introdus și cultul lui Bacchus în Elida. Avea un templu în Megarida, unde în fiecare an era sărbătorit.

Și credem că istoriografia elină trebuie începută cu **Apollon** Ἀπολλωνίου (→ λυκη - λυκ = lux - lumen; Curtius)

⊙ Ἀπόλλων ← ἄπ - ὄλλωμι (ὄλλωμι) și ἄπολλω; v. Platon. Rep. X, 608; Xen. Cyr. 4, 5, 20; ← σπᾶλ (Braunmüller); Ἀπτελλων - ἄβελιος Ἀπόλλων - avl - Ἡελιος (Savelsberg). - Ἐλλειν abwehrnder Gott; Döderlein Beller; Ἀπόλλων - Φοῖβος - φο F - γος - φα F (Curtius). Apollo. (lat.) Vey si Roscher: Studien zur vergleichenden Mythologie der Griechen u. Römer I. Apollon u. Mars; Leipzig, 1873.

Ἀπολλωνόβητος = ἠλιόβητος (Macrobi. S. I. 17, ii); ἄποροβητος (Hesychius); ἠλιον βοχαι (Euripides, Ch. 1259); Θερια ἠλιου τοξενματα; λουπηκα τοξενματα (Herc. l. 109); φοιβεια βελη (Schol. S. 570); τοξεν ἠλιου (Bacch. 458 - Omer. stie cu epidemile upar vana si mai a es actuna cand se vede li cau. Elan i constolatia bairseini care i considerata sigma kakou (Il. X, 31). Apollon galt den Griechen als heibender Gott. Braunmüller. Apollon. bairseini bolu pestilene pentru bairati, iar Diana - Artimis - pentru femei.

Apollon acționează cu arcele sale (sulite), care sunt, cele mai puter-
nice: razele solare.

Fortunatoul Zeus îi zice lui Apollon:

"Du-te, iubitul meu fiu (φίξε Φοῖβε), și cură, caum lui Scorpion,
trupul de sângele negru tăsniț la loviri. După asta va-ți și
du-l mai departe, în mîndele pămînt și spală-l, ung. l
cu balsam zesc..... (Il. XVI, 670).

După Apollon, după noi, între **Παῖσι** nemuritori
zei - urmează **Πεον** ☉. După Pierron, Peon e distinct
de Apollon. Despre el pomenește Omer. (Il. V, 401, 900). El e
medicul zeilor și nu Apollon.

Urmează **Χείρων** (Χείρων) fiul lui Kronos și al Titiei
e cel mai renumit dintre Centauri, pentru cunoștințele sale medi-
cale și farmecele pe le știa. E considerat ca maestru al lui Esculap,
Ahile, Meleagru, Nestor și Odiseu. (Il. Δ 219; Ω 831; Π 143; Τ 390).

A cedat nemurirea sa lui Prometeu.

☉ Παιών, ὄνομα, ὅ = der Arzt der Götter; Παιών τε γενεῶ τῆς δὲ
μυθολογίας (Aesch. Ag. 99); — κακῶν (Soph. Phil. 163).
Παιώνειος = Παιώνιος = φάρμακα. (Plut. consol. ad Apollon, 359/
Παιωνίης - ἰδός, ἡ = Παιωνίς, σοφία = Arzneikunst. (Agath. 69, 6 - x1382)
Παιώνιον, τὸ = eine Heilanstalt; Παιώνιος, zur Heilkunst gehörig, heilsam,
heilend, φάρμακα (Aesch. Ag. 822). Παιωνίς, ἰδός, ἡ — τέχνη =
Arzneikunst. [Prof. Dr. W. Pape: Handwörterbuch der Griech.
Sprache. Braunschweig, 1843]
Titul lui Peon s'a născut în Tricca.

Mitologia spune că Hercule din gresală l-a rănit cu o săgeată otrăvită. Nu numai Omer pomeneste de el, ci și Hesiod. Hiron locuia într-o peșteră de la poalele Mte^{le} Pelion. Mai era deosebit de ceilalți Centauri, deoarece era bun la suflet și foarte drept. Trece drept întemeietor al **Medicinii**. Îngrijea și de bolnavi și de răniți. Prieten al Argonautilor, al lui Hercule, Jason și Peleu, pe care-i salvează de tovarășii săi centauri. În peștera sa a avut loc nunta lui Thetis cu Peleu. Hiron a prezis destinul lui Ahile, pe care, de altfel, tot el l-a educat.

Asklepios (Aesculapius, Ἄσκληπιός; Esculap) se pare că a trăit în veacul al XIII a. Cr. Omer îl considera priet de Tricoa și Ithom (orase din Tessalia, de la poalele Pindului). Medic vestit în acea epocă. Se crede că a inventat un remediu suveran contra emorizilor, o sondă de explorat plăgile, arta de a reduce luxațiile și fracturile, benzile și legăturile pentru răni. A învățat fitoterapia de la Hiron. Ca și Orfeu, Asklepios era convins de acțiunea binefăcătoare a muzicii asupra bolnavilor. După Galien, el ar fi pus primele fundamente ale Igienii. Recomanda gimnastica, alergările, călăria. Mai târziu, Elinii ridicându-l la rangul de zeu, l-au făcut fiu al lui Apollon. După diferite legende ar fi fiul nimfei Coronis... și al lui Apollon, născut prin operă cesariasă făcută chiar de Apollon, în clipa când Artemis, drept răzbunare că Coronis a păcătuit cu un muritor, a lovit-o mortal cu o săgeată. Alții pretind că mama lui ar fi Arsinoe, fiica lui

... Κορώνη = corv; pasăre cu viață lungă. Coronis e fiica usnică a lui Phlegyas (φλεγύων = foc, cerească) (ține de ciclul ceresc elin), rege al Beldiei, născută pe Mte^{le} Tithion, dinspre Epidaur - Peloponez. -

Leucippus (Apollodor. Bibl. III, 10, 3). Unii zic că Esculap s'a născut dintr'un ou de ciobă cu ligură de șarpe. Phlegyas supărat foc pe Anollon, ca a lăsat-o însărcinată pe fiica sa, a dat foc templului din Delfi și că l-a pedepsit să stea vecinic în Tartar, unde e mereu amenințat de o stâncă suspendată deasupra capului său. După alte legende, Coronis a fost ucisă de Artemis sau chiar de Apollon într'un acces de gelozie și corpul ei pus pe rug. Când, deodată, Hermes sau chiar Apollon ajută venirea pe lume lui Esculap. Copilul a fost dat imediat în îngrijirea unei doici, numită Trigona. Când a crescut mai mare a fost dat la școala centaurului Hiron, unde învățată repede medicina, ajungând Zeul chirurgiei și a medicinei. Unii pretind că a răsunat să învie și morți. (Pind. pyth. 3. v. 801; Pind. nem. 3. v. 94; Hom. Il.). Pausanias (lib. 2. c. 26) crede că Esculap s'a născut pe un munte din Epidaur, unde a fost crescut de un cioban, sugând lapte de la scapra și pășit de un câine. Tot după Pausanias descendenții săi trăiau și guvernau în o parte a Messeniilor, de unde cei doi fii ai săi: **Machaon** și **Podalir**, pleacă la război. După unii Esculap ar fi devenit o constelație. Elixirul cer ajutor pentru tămăduirea suferințelor lor trupesti lui Esculap, ca **Zeul tămăduitor, divinizat în Tessalia.**

În Omer îl găsim numai erou. Mai târziu devine Zeu și încă foarte popular. Principalele sale sanctuare sunt denumite ASCLEPIEIA și se găseau la Atena, Cos, Epidaur, Pergam și Tricca. Cultul său a fost întâi înregistrat în Epidaur, locul său natal, unde era adorat sub forma unui șarpe. O statuie în aur și argint, opera lui Trasimede, din Caros, îl reprezintă, ca un bărbat bărbos, stânga pe un lion, cu un cornag în mână, cu un șarpe și un câine la picioarele sale.

Cultul lui Esculap a apărut la Roma în veacul al III-lea, când apelându-se la intervenția sa divină a scăpat pe Romani de ciumă. Mai târziu la Roma a fost confundat cu Serapis.

În noaptea urcică îl reprezintă imberb și mai târziu cu barbă, cu o mantie unică, cu bratul drept, umărul drept și biepțul aproape gol, mâna arcuită sub faldurile mantiei cu atribuție:

un baston pe care i încolăcit un sarpe și o cupă. Uneori, alături e un cocos, care reprezintă păza sănătății. Alteori e un copil alături: Telephos, ce reprezintă convalescența. Uneori și un bolnav (Vezi: Apologia lui Socrate; Igna Klac: Cultul lui Esculap și al Higiei, cu specială privire la Dacia super. Cluj, 1935, 103 pag. in 8° cu 35 fig. + o planșă; și Bilder-Atlas al Prof. Dr. L. Weisser, Stuttgart, 1882.) -

Esculap cu Epione a avut 4 fete (Aigle, Hygia, Iaso și Panacea) și 2 băieți (Podalir și Machaon).

Podalir (Ποδαίριος) e fiul lui Esculap și al Epionei. Fratele lui Machaon. A învățat arta medicală de la tatăl său. A luat parte ca medic în războiul troian. Noi credem că era medic internist. De el se ocupă Omer mai puțin. - Körner în interesanta sa lucrare: "Die 'Arztliche Kenntnisse in Ilias u. Odysse (pag. 5) da următoarea notă: „Ein Fragment nach der nachkomerischen Aithiopia bezeichnet den Machaon als Chirurgen und den Podaleios als Arzt für innere u. Geisteskrankheiten. In der Ilias findet sich kein Anhalt für diese Annahme.“

Pierion crede că și el a fost pretendent al Elenei, de aceea a contribuit cu „scobite corăbii“ (Il. II. 433)

Podalir întorcându-se de la Troia acasă, a fost svărlit de furtună pe coastele Cariei, unde, țice-se, că s'a căsătorit cu fiica regelui, primind ca dotă Chersonozul. Se țice că a inventat lăscarea de sânge, mijloc cu care a vindecat de o boală grea pe fiica regelui, pe care apoi a luat-o de soție. Copiii săi au fost medici și s'au răspândit în insulele Egeei și în Asia mică. Din descendenții săi, ca și ai lui Machaon, s'a născut familia laică a Asclepiazilor, din care face parte și Hipocrate.

7.

Mahaon

(Μαχάων - ονος; Μαχάων) este fratele lui Podalir. Medic militar, ca și el Podalir și Mahaon, se pare, că sunt primii medici militari pomeniți de istorie și ei marchează trecerea de la faza mitologică la cea istorică a medicinei eline.

"Fură porniți la război de Mestereii vrăci ai ostirii, cei din ASCLEPIU născuți amândoi, PODALIR și MAHAON

Unii îl consideră fiu al lui Esculap și al Arsinoei. (Il. II, 731-2)

Si el e considerat de Pierron pretendent al Helenii și el a adus în Troia "scobite corăbii" (Il. II, 733).

Talibiu, îndemnat de Aгамemnon, cheamă pe Mahaon, "feciorul vrăciului cel mai destoinic": ἀμύμωνος ἰητῆρος = Esculapii filium optimi medici, să vie să vadă repede pe Menelau, rănit de un arcas, pentru că vîndcătorul, tîmăduitorul să îngrijească de a să răni și să puce leacuri pe alina cele mai crude dureri (Il. IV, 190-). Eupă și Mahaon fu găsit, i se spune pentru ce e căutat. La aflarea vestii "înima în piept îi sare". Il găsi pe Menelau și din "cheutoarea curelei Mahaon îi smulge săgeata, rupse ascutitele-i cîngi cînd o scoase cu mîna - i din rană"

"Țocul apoi nemînd, pe unde săgeata l' bîdise
sîngere a stors și i-a pus cu pricepe leacuri, moare,
date pe vremea părintelui său, de prietenu-i HIRON."
(Il. IV, 214-9)

Mahaon e un fruntas cu avînt. A fost rănit de o săgeată cu 3 vâruri, în umărul-i drept. Împocăli Arka tremură să nu cîină Mahaon. Dumnezeu îi spune lui Nestor să-l ia în car pe Mahaon, alături de el, deoarece:

"Ἰητρός $\boxplus$ γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀνιάξιος ἄλλων
[τοὺς τ' ἐκτάμνω ἐπὶ τ' ἠπὶ φάρμακα πλοσείν]" (Il. XI, 514-5)
Nestor ajunge cu el la cort. În drumul îrcănoaste Patroclu, ai să soată. Sura tot pe soare și HECAMEDA cea încărlion-
tă, căpila și Arsinoe, primită ca sclavă de Nestor, în
vîndes, cănu de Arka fu ocupat, îi dă o cămăra cea:

... κρόμμον, ποτῶ ὄψον, ἢ δὲ μέλι χλωρόν, παρὰ δ' ἄρσι-
τον ἕλερον ἄκτῆν (Il. xi. 630-1) [ceram, fractioni obsoritur,
atque mel recens: iuxtaque farinae sacrae fructae [i. panis]]

[+] Ἴατρῆ, ἥρος, ὁ = tamaduitorul, medicul; ἰατῆρ (Il.; Pind); πένθεος εἰς ἰατῆρ (Leo-
nidas Parientinus), ... κακῶν (Od.); ἱατρῆς = ἱατῆρ; ἱατροῖν η = ἱατροῖν α = ἱατρο-
μαῖα = μοσα. ἱατῆριος: ἱατῆριος; ἱατροῖματα (Aristot. rhet. 3, 14) leacur.
ἱατῆριον νοῦρων (Quintus Smyrnaeus); ἱατροῖα = medicina (Sophokles) = ἱατροῖα (Arist;
Plut.); ἱατροχειρῆς = vacuul care tamaduieste cu alifii; ἱατροχειρῆτικῆ = meseria
de a vindeca cu alifii. (Plin); ἱατρος ποχουράμακα (Il. 16, 28; Aesch. Prom. 44; Soph;
Her; Plat. Rep. III, 406).
τοὺς σοφούς καὶ σώματα ἱατρούς (Thaet.); ... πόνων (Pind.); τῶν ἀνὴρ κρο-
τῶν κακῶν (Aesch.); ἱατροσοφιστῆς = profesor medic; ἱατροτεχνῆς = tamaduitor;
τὸ ἱατροῖον = cabinet medical. (Aesch; Plat. Rep. III, 405 Legg. 1, 646); τὰ
ἱατροῖα = τὸ ἱατροῖον = plata medicului (Poll; Resych); ἱατροεὐσις = vindicare
(Plat; Arist.); ἱατρολογία = a studia medicina; ἱατρολογία = ἱατροσοφι-
στῆν η = medicina; ἱατρομαθηματικῶν = medici astrologi; ἱατρομαντεῖς = vracii;
ἢ δ' ἱατρικῆ, λέγων, ὅτι ἢ μὲν τούτων, ὃν θεραπεύει, καὶ τὴν φύσιν ἐσκεπ-
ταὶ καὶ εἰς αἰτίαν ὧν πράττει, καὶ λόγον ἔχει τούτων ἕκαστον δοῦναι.
(Plat. Protagoras). -

Directorii de gimnaziu erau adesea la Elini, si medici.
... εἶναι μὲ ἱατρῶ τις ἢ γυμναστικῆ, μὴ ἀρχαῶν ἢς ἔστω τούτω πρὸς τὸν
ταύτουτον τοῦ χλῆρον (Plat. Nomoi).
In Iliada, Omer pomenește doi gymnasarici si anume pe:

IKOS si pe HERODIKUS.

Ikos, după Pausanias, era un excelent gymnast: γυμνα-
στῆς ἄριστος .. -
Era din Tarante. El regula dieta atletilor si-i indemna la o viata
sobra si inteleapta (Plat. Nomoi).

Herodikus era din Silymbria. Platon ii considera
pe amandoi inventatorii gimnasticeii medi-
cale. Herodikus era si sofist, pedotub si medic.
(Plat. Protagoras; Plat. Rep.). Hipokrate il critica pe Herodikus
si ceiace priveste recomandarea simboanilor lungi (Hipokr. Epidemii).

În timp ce **Machaon** e rănit, **Podalir** „dă valului piept pe câmpie”. După războiul troian, **Machaon** vine la Messenia, unde ridică orașele Tricca și Oechalia. A fost ucis de Eurypile, fiul lui Telephus. A avut cinci copii, toți medici, între care și pe **Nicomac**.

În *The Lancet* (IV, 18, 1931, pag. 892-3) sub titlul: *Homer's surgeons: Machaon and Podalirius* by S. Wood, sunt reproduse 2 figuri sub titlul: *The Arms of the corporation of Surgeons of London, showing as supporters Machaon on the left and Podalirius on the right*. Machaon, reproduced from the Sambuci book of portraits published at Amsterdam, 1612.

Posed în biblioteca mea: „*Dissertatio medica inauguralis, de Machaone et Podalirio primis medicis militaribus. Quam, favente no numine, et auctoritate rectoris magnifici, Petre Hoystede de Groot, Theol. Doct. in Facult. Theolog. Prof. ord. Nec non Amplissimi senatus Academici consensu et Nobilissimi Facultatis medicae decreto, pro gradu Doctoris summiusque in Medicina honoribus ac Privilegiis, in Academia Groningana, rite et legitime, consequendis, publico facultatis examini obort Petrus KERNHOVEN, ex pago, wellogebrus. A.D. XVIII. Octobris. C.I. DCCCXXXVII, Hora XII. Groningae, apud J. Comens, Academiae Typographum. (pag. 77).*”

Tot din Omer aflăm că în afara de **Hecamedea** mai există femei care se pricepeau să leuiască rănitele și răniții, ba unele chiar în stare. Se pare că ele învățau medicina de la sclavii lor, egipteni mai ales, sau de la medici egipteni. Câtăm pe bălanta **AGAMEDA** (ἄγρη Ἀγαμένης), cea mai mare fiică a lui **Ageas**, regele **Epeului** și soția lui **Muliu**. Ea stie, cunosce „buruene de la care crește pământul” (ἢ τὸσα φάρμακα ἢ ἢ ὅσα τριφεύει ἐν γῆνι χθονί; quae tot pharmaca sciebat, quae ab ita terra) (Il. XI. 741); pe **ELENA** (Od. 8. 220; ră POLYDAMNA (Od. 8. 223), soția lui **Thoni** regele de **Argos**, care i-a dat **Eioneu** braț calmant, a cărui compoziție n-o știm; pe **KIRKE** (Circe), o țigăncă a lui **Heos** din **Corcei**, o **Oceanidă** (Od. II. 136 - 97; Hes. Theog. 956) sau **Ureia** (London. V. 115) a lui **Syphorion**.

si Asteropei; după Dionys. Miles ap. Ichol. Apollon. III (V. 200) si lui
 Ketes si Hekatei. Omer o considera divinitate cu grai omenesc. Locuia
 într-o insulă, în o vale, unde avea un palat din pietre slefuite si era
 încoronată de lei si vulpi. (Od. II. 210 -). Insula se numea Acaea si era
 aşezată în apele Italiei. De aceea Circe era supranumită si Acaea.
 Pentru Omer era o vrăjitoare, care avea drept servitoare nimfe de munte
 si de apă. A fost vizitată si de Argonauti si de Odiseu. Eurylo-
 chus a primit de la Hermes un leac contra vrajei lui Circe, care avea
 putere - pice se - să transforme oamenii în porci - păstrându-le însă
 sufletul omenesc. Eurylochus era un trimis al lui Odiseu. Leacul
 era o rădăcină neagră cu inflorescență albă, pe care zeii o numeau
 Μῶλον τὸ, - vos (Od. X, 305) (= Allium nigrum Gouan. [Theophr. si
 Dioscor.] Μῶλον δὲν μὲν καὶ χεῖρον ὄζει).

* * *
 Dacă nim creștine lui Omer si PATROCLU se pricepea să îngrijească
 bine de răniți. De ex. pe Euripid rănit îl tratează astfel: "săgeata
 i-o tai din coapsă cu un cutit, apoi sângele-i spală cu apă necro-
 pită. Freacă deasupra-i cu mâinile o rădăcină amară, mulcomitoare
 ce curmă rănitului crudă durere, sângele-i face să stea și coajă să-i
 prindă pe rană" (Il. XI. 844-8). Si Euripid astfel tratat de Patrocli-
 -Heneti nu, si a vindicat. De altfel, ajutor medical de urgență își dă-
 deau eroii pe câmpul de luptă recisroc, așa cum văzuseră și învățasera
 de la asclepiadi. Prima lor grijă era să smulgă corpul străin din trup și
 apoi să stoarcă rana. -

* * *
 Tracii mitologici si asklepiadii formau prima cate-
 gorie de medici si lini artekhipocratici. Categoria aceasta
 cuprindea Colegiul medical sacerdotal empiric.
 Asklepiadii alcătuiau inelele care legaia continuum medicina tim-
 purilor eroice de aceea a timpurilor istorice (Hordart!).
 În apără de această cat. jorie nu exista colegiul medi-
 cilor filosofi speculativi si colegiul medi-
 cilor practicieni, foarte căutate de bolnavi si de gimnazi.
 Ei făceau mai ales medicina preventivă. -
 Din categoria II făcea parte THALES din MILET, a cărui

era cunoscută prin tradiție; apoi ANAXIMANDRU și ANAXIMENE, cunoscuți prin Aristoteles și școala sa. De la 494 a. Cr., după distrugerea orașului Milet, centrul vieții intelectuale se deplasează în Italia sudică și în Sicilia. Reprezentanții școlii noi, de altfel tot ionieni, sunt PITAGORA și XENOFAN. Ei vor domina toată dezvoltarea ulterioară a ideilor, în coloniile Mării Egee și în Sicilia. De la Pitagora, a învățat Hipocrate ideea influenței numerelor asupra cursului bolilor. Diogene Laertius crede că Pitagora a învățat și Medicina. După moartea lui Pitagora discipolii săi se răspândiră, devenind cei ce și-au ales medicina s'o practice, **periodentes**. Printre, aceștia cităm pe ALCMEON din Croton, care, după Chalcidius, ar fi disecat și animale. Din categoria II mai cităm pe HERACLIT, pe ANAXAGORAS, EMPEDOCLE, care e privit de Jaccond drept ca. v. aratul fondator al umorismului și despre care Fabricius, în T. I. din Bibliotheca graeca scrie: „Naturae perscrutandae fuit studiosus, et Empedocles et artis medicae” și pe **Democrit** (470-360 a. Cr.) „Atotștiutorul”, „Magnus experimentor” (după Schulze) elogiat de Sextus Empiricus și Aristoteles.

Democrit a fost cel mai mare naturalist din epoca sa. A călătorit foarte mult în Egipt și în India, mai ales. Stilul său - a firmă Cicero - rivalizează cu al divinului Platon. A scris două cărți asupra naturii omului sau a cărnii; asupra umorilor; asupra pestii sau bolilor pestilentiale (3 cărți); asupra cauzelor care ating animalele (3 cărți); pronosticul; dieta sau cartea dieteci sau pontinta medicală; asupra febrei și asupra acelor care tusec din cauza unei boli, asupra erfantiaei și asupra bolilor convulsive.

Într-una din cărțile sale - Prin a Bouillet - găsim termenul de Ulceri fagedenic. Unii aș zice, că Democrit ar fi disecat animale. De la el cunoștea Pliniu un procedeu de a face copii buni și frumoși consumând semințe comestibile de Pisus picea zdrobite și amestecate cu miere, lapte, vin de palmier, tămâie și safran.

Știm din surse, că Hipocrate stând de vorbă cu Democrit a rămas extasiat în fața științei sale.

.12.

Progresul civilizației eline, turburările politice, cuceririle Elinilor, libertatea
poporului și în fine, determinat, dispariția colegiului medical sacerdotal.

Apar școli medicale în Cnida, Coș, Cyrena și Rhodos.

După Herodot, medicii din Croton, în veacul al VI ocupau rangul
întâiu, apoi urmau cei din Cyrena. Despre școala din Rhodos vorbește și
Galien. Multe lucrări ale școlii din Cnida au fost din eroare înglobate
în cele hipocratice -

Din eforturile acestor pioneri ai medicinei eline: sacerdoti, medi-
ci, filosofi și gimnaziști, naște știința și arta
medicală, de la care se înfruptă **HIPOCRATÉ**, părintele
medicinei, divinusul tămăduitor și ilustrul autor de tratate
de medicină.

12. IX. 1945.

București

7402 7

